บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ทบทวนตรวจสอบความคิด ความเชื่อ และการปฏิรูปของตน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน สร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหวังของสังคมบังเกิดผลดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน ต้องร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์งานปฏิรูปการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามเส้นทางการปฏิรูปการเรียนรู้อันจะนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 13-15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 21-25) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาแห่งชาติไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 22-24 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนการสอนมุ่งประโยชน์ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมุ่งปลูกฝังลักษณะเรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นความรู้คู่คุณธรรม ค่านิยมดีงาม รวมทั้งให้เกิดทักษะและกระบวนการคิด การจัดการโดยให้ทั้งความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตโดยกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง ทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (ชาตรี สำราญ, 2542, หน้า 55)

การจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น เห็นได้ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้ให้จำมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวนอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์และหาทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคม โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วยและไม่ว่าจะเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือยุทธศาสตร์การสอนใด สิ่งหนึ่งที่ผู้สอนต้องระลึกถึงอยู่เสมอก็คือการช่วยเหลือให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม แม้ว่าผู้เรียนจะมีความแตกต่างกันก็ตาม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคมเป็นสำคัญ อีกทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ.2545–2549) ได้เน้นย้ำมุ่งให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้จักใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเอง

ในสังคมไทยเรามีการละเล่นพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศที่สืบทอดกันมาในวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การละเล่นพื้นบ้านไทย หมายถึงการละเล่นต่างๆของเด็กที่นิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันโดยสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อน ซึ่งบางประเภทมีบทร้องและรำประกอบ ส่วนกฎเกณฑ์ต่างๆ มักกำหนดขึ้นตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่น บางครั้งก็เล่นเพื่อความสนุกสนาน แต่บางครั้งเพื่อการแข่งขัน เช่น อีตัก หมากเก็บ ฯลฯ และการละเล่นที่มีลักษณะเป็นเพลย์ (Play) คือ การเล่นอย่างบริสุทธิ์มักเป็นการเล่นอย่างง่ายๆ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับไม่มีการเอาแพ้ ชนะกัน เช่น การเล่นขายของ รีรีข้าวสาร ฯลฯ จึงสรุปได้ว่าการละเล่นพื้นบ้านไทย ช่วยให้ผู้เล่นเป็นคนช่างสังเกต มีสติปัญญา ไหวพริบ และมีเชาว์ดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่นๆ (อ้างใน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 2) พบว่า การละเล่นพื้นบ้านไทยจะช่วยพัฒนาเด็กได้ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม โดยเฉพาะในด้านสติปัญญา การละเล่นช่วยเสริมทักษะต่างๆ ให้เจริญปัญญา พัฒนาความคิด เช่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ฝึกทักษะในการใช้สายตา เช่น การเล่นกาฟักไข่ เทวดานั่งเมือง วัวกระทิง ฯลฯ

ฝึกทักษะการคิดต่างๆ เช่น การเล่นอีตัก อีขีดอีเขียน ฯลฯ

ฝึกทักษะความแม่นตรง เช่น การเล่นทอยกอง หยอดหลุม ทอยเส้น ฯลฯ

ฝึกทักษะประสาทสัมผัส สังเกต ไหวพริบ เช่น การเล่นต่อไก่ กำทาย ซ่อนหา โพงพาง ฯลฯ

นอกจากนี้การละเล่นของไทยยังช่วยส่งเสริมให้เด็กได้คิด และมีความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการพัฒนาตัวเองให้สูงขึ้นกว่าการเล่นอื่นๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531, หน้า 39) นอกจากนี้ คณาจารย์ชมรมเด็ก (2545, หน้า 15) กล่าวว่า การเล่นนั้นเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็กมาก ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการที่เด็กจะตอบสนองต่อความสนใจใคร่รู้ของตนเองและสร้างประสบการณ์ในร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้กับตนเอง ในขณะที่เด็กกำลังเล่นนั้นก็จะแสดงพฤติกรรมต่างๆที่เป็นความสามารถส่วนรวมที่มีอยู่ในตัวออกมา เช่น ความสามารถในการใช้ร่างกาย ภาษา การแสดงออกทางอารมณ์ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ผู้ใหญ่บางคนคิดว่าการเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กทำไปเพราะไม่รู้จะทำอะไร ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการเล่นก็คือการทำงานในชีวิตเด็กและเป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนต้องทำ

คณิตศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด แก้ปัญหา ซึ่งถือว่าเป็นวิธีสอนหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในวิทยาการแขนงต่างๆ คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันในด้านกิจกรรมซื้อขาย คณิตศาสตร์ทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติได้มากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังช่วยให้มนุษย์ได้แสวงหาความรู้ ความจริง ความถูกต้อง และยังเป็นพื้นฐานของการเรียนวิทยาศาสตร์ จากความสำคัญดังกล่าวคณิตศาสตร์จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนรุ่นหลังได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนที่คิดสร้างสรรค์ไว้ และเป็นวิชาที่ช่วยให้มนุษย์ได้รู้จักการคิดอย่างมีระบบระเบียบและช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (พจน์ วงศ์ปัญญา, 2544, หน้า 2) และเนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องใช้ความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ตลอดเวลา จึงควรที่ครูจะจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยประยุกต์เอาการละเล่นของไทยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยผู้ศึกษาสนใจที่จะใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านในเวียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1 จังหวัดแพร่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาแผนการสอนที่ใช้การละเล่นของไทยในการสอนคณิตศาสตร์เรื่อง การบวกและการลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การละเล่นของไทย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านในเวียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จังหวัดแพร่

2. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การบวกและการลบ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2544

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้นคือ การสอนที่ใช้การละเล่นของไทยในการสอนคณิตศาสตร์เรื่อง การบวกและการลบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3.2 ตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องการบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

แผนการสอนคณิตศาสตร์ที่ใช้การละเล่นของไทย หมายถึง แผนการสอนคณิตศาสตร์ โดยนำการละเล่นของไทยมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบ

การละเล่นของไทย หมายถึง การละเล่นดั้งเดิมของเด็กไทยที่สืบทอดมาจากคนรุ่นก่อนเป็นการเล่นที่มีกติกาหรือไม่มีกติกา มีบทร้องหรือไม่มีบทร้องประกอบ มีการแข่งขันหรือไม่มี การแข่งขันใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้อุปกรณ์ประกอบในการเล่น ตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่นบางครั้งก็เล่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง แต่บางครั้งก็เล่นเพื่อการแข่งขัน เช่น การเล่น อีตัก หยอดหลุม การเล่นกาฟักไข่ และอื่นๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การละเล่นของไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แผนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้กิจกรรมการละเล่นของไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved